

ת"פ 30043/01/19 - אלכס ניקולאי נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"פ 30043-01-19 מדינת ישראל נ' ניקולאי
תיק חיצוני: 338045/2017

בפני כבוד השופט עמית מיכלס
המבקש אלכס ניקולאי
נגד מדינת ישראל
המשיבה בשם המבקש: עו"ד איתי שוחט
בשם המשיבה: עו"ד מור מלכה, שלוחת תביעות ראשל"צ
החלטה

בפני בקשה לביטול כתב האישום מטעמים של "הגנה מן הצדק", בהתאם לסעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: החוק), שבבסיסה החלטת המשיבה להגיש נגד המבקש כתב האישום בתיק חקירה שנסגר בשעתו בעילה של "העדר ראיות מספיקות", ונפתח מחדש בעקבות ערר שהוגש על ידי המתלונן.

השתלשלות העניינים

1. ביום 31.7.2017 נחקר המבקש בתיק פל"א 338045-2017 בחשד לביצוע עבירה של תקיפה הגורמת של ממש. עם סיום החקירה, ולאחר בחינת התיק, מצאה יחידת התביעות (שלוחת תביעות ראשל"צ) לסגור את התיק בעילה של העדר ראיות מספיקות, וביום 11.1.2018 נשלחה על כך הודעה למבקש. מטעונו הצדדים לא ברור מתי נשלחה הודעה דומה למתלונן, אם בכלל. ואולם, משני מזכרים עולה שההחלטה על סגירת התיק, כמו גם עדויות מהתיק, הועברו לאשת המתלונן, ככל הנראה לבקשתה, ביום 10.4.2018. המתלונן מצדו, שביקש להשיג על ההחלטה, הגיש ביום 22.4.2018 הודעת ערר מטעמו, במסגרתה ביקש לפתוח מחדש את תיק החקירה ולהגיש נגד המבקש כתב אישום. ביום 27.8.2017 החליטה ראשת יחידת תביעות מרכז לקבל את ערר המתלונן. לאחר שדבר קבלת ההחלטה הודע למבקש וניתנה לו זכות לקיים הליך "שימוע לפני הגשת כתב אישום", הוגש נגדו ביום 10.1.2019 כתב האישום.

מכאן הבקשה שלפני.

2. הבקשה נסמכת על שני אדנים מרכזיים: האחד, הערר התקבל שלא על ידי הגורם המוסמך לקבלו, שכן לאחר שתיק החקירה נסגר על ידי גורמי התביעה, הסמכות להורות על פתיחתו מחדש הייתה מסורה, בהתאם להוראות סעיף 64(א) לחוק, לפרקליט המחוז או לסגן בכיר לפרקליט המחוז. השני, ערר המתלונן הוגש בחלוף 90 ימים מיום החלטת הסגירה ולא בתוך 60 ימים, זאת מבלי שהוגשה מטעמו בקשה להארכת המועד, וממילא לא ניתנה על ידי הגורם המוסמך כל החלטה בעניין.

התשתית המשפטית - בתמצית

3. כאשר רשות מרשויות התביעה מבקשת לעיין מחדש בהחלטה שקיבלה לסגור תיק חקירה, היא יכולה לעשות זאת בשתי דרכים. האחת, בעקבות הגשת ערר על ידי המתלונן על החלטה לסגור את תיק החקירה, מכוח סעיף 64 לחוק. במקרה זה יכול המתלונן להגיש את הערר בתוך 60 ימים מהמועד בו נמסרה לו, מכוח סעיף 63 לחוק, הודעה על ההחלטה שלא להמשיך לחקור אותו או להעמידו לדין. השנייה, מכוח סעיף 15 לחוק הפרשנות, תשמ"א-1981 (להלן: חוק הפרשנות), המקנה לרשות המנהלית סמכות כללית לשנות כל החלטה שקיבלה.

בניגוד למצב דברים בו הוגש ערר, הרי שבחירה במתווה השני, מכוח חוק הפרשנות, אינה מוגבלת בזמן ורשויות התביעה יכולות להפעיל סמכותם לפתוח מחדש את תיק החקירה גם מבלי שהוגש ערר ובחלוף סד הזמנים שנקבע בסעיף 65 לחוק [ע"פ 1551/15 שולי נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (6.9.2016); בג"ץ 844/86 איתי דותן נ' היועץ המשפטי לממשלה (10.6.1987) (להלן: ענין דותן)].

4. במקרה שלפנינו, ומשהוגש ערר על ידי המתלונן, רלוונטיים, כאמור, סעיפים 64 ו-65 לחוק:

64. (א) על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, משום שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או להעמידה לדין, לפי העניין, שלא נמצאו ראיות מספיקות או שנקבע שאין אשמה, רשאי המתלונן לערור כלהלן:

(1) על החלטה שניתנה על ידי גוף חוקר או תובע כאמור בסעיף 12(א)(1)(ב) או (2) - לפני פרקליט מחוז, פרקליט מפרקליטות המדינה שמונה למנהל תחום עררים או פרקליט מפרקליטות המדינה, בדרגה שאינה פחותה מסגן בכיר א' לפרקליט המדינה, שפרקליט המדינה הסמיכו לכך;

(2)

(3)

מיום 7.8.2001 **תיקון מס' 33**

ס"ח תשס"א מס' 1804 מיום 7.8.2001 עמ' 500 (ה"ח 2997)

תיקון מס' 33 (תיקון מס' 2)

עמוד 2

ס"ח תשס"ד מס' 1954 מיום 4.8.2004 עמ' 490 (ה"ח 114)

החלפת סעיף 64

הנוסח הקודם:

ערר

64. על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, אם מפני שלא היה בחקירה או במשפט ענין לציבור ואם מפני שלא נמצאו ראיות מספיקות, רשאי המתלונן לערור לפני היועץ המשפטי לממשלה, זולת אם היתה העבירה מן המנויות בתוספת השניה.

תיקון מס' 33 (תיקון)

ס"ח תשס"ד מס' 1947 מיום 30.6.2004 עמ' 432 (ה"ח 62)

(א) על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, משום שאין בחקירה או במשפט ענין לציבור, שלא נמצאו ראיות מספיקות או שנקבע שאין אשמה, רשאי המתלונן לערור כלהלן:

(1) על החלטה שניתנה על ידי גוף חוקר או תובע מוסמך - לפני פרקליט מחוז או פרקליט מחוז, פרקליט מפרקליטות המדינה שמונה למנהל תחום עררים או פרקליט מפרקליטות המדינה, בדרגה שאינה פחותה מסגן בכיר א' לפרקליט המדינה, שפרקליט המדינה הסמיכו לכך;

(2) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין בשל העדר ראיות מספיקות או חוסר אשמה, למעט החלטה בערר לפי פסקה (1) - לפני פרקליט המדינה;

(3) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או משנהו, שלא להעמיד לדין וכן על החלטה של פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין בשל העדר ענין לציבור - לפני היועץ המשפטי לממשלה.

תיקון מס' 33 (תיקון מס' 2)

ס"ח תשס"ד מס' 1954 מיום 4.8.2004 עמ' 490 (ה"ח 114)

(א) על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, משום שאין בחקירה או במשפט ענין לציבור, שלא נמצאו ראיות מספיקות או שנקבע שאין אשמה, רשאי המתלונן לערור כלהלן:

(1) על החלטה שניתנה על ידי גוף חוקר או תובע מוסמך תובע כאמור בסעיף 12(א)(1) או (ב) או (2) - לפני פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה שמונה למנהל תחום עררים;

מיום 21.3.2004

תיקון מס' 41

ס"ח תשס"ד מס' 1932 מיום 21.3.2004 עמ' 330 (ה"ח 86)

(ב) היועץ המשפטי לממשלה רשאי לאצול לפרקליט המדינה את סמכותו לפי סעיף קטן (א)(3) למעט לענין החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או למשנה לפרקליט המדינה למעט לענין החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או משנהו; פרקליט המדינה רשאי לאצול למשנהו את סמכותו לפי סעיף קטן (א)(2) ופרקליט מחוז רשאי, באישור פרקליט המדינה, לאצול את סמכותו לפי סעיף קטן (א)(1) לפרקליט בדרגה שאינה פחותה מסגן בכיר לפרקליט המחוז.

מיום 17.1.2010

תיקון מס' 60

ס"ח תש"ע מס' 2223 מיום 17.1.2010 עמ' 308 (ה"ח 456)

(א) על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, משום שאין בחקירה או במשפט ענין לציבור, שלא נמצאו ראיות מספיקות או שנקבע שאין אשמה, רשאי המתלונן לערור כלהלן:

(1) על החלטה שניתנה על ידי גוף חוקר או תובע כאמור בסעיף 12(א)(1)(ב) או (2) - לפני פרקליט מחוז, פרקליט מפרקליטות המדינה שמונה למנהל תחום עררים או פרקליט מפרקליטות המדינה, בדרגה שאינה פחותה מסגן בכיר א' לפרקליט המדינה, שפרקליט המדינה הסמיכו לכך;

(2) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין בשל העדר ראיות מספיקות או חוסר אשמה, למעט החלטה בערר לפי פסקה (1) - לפני פרקליט המדינה;

(3) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או משנהו, שלא להעמיד לדין, למעט החלטה בערר לפי פסקה (2), וכן על החלטה של פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין בשל העדר ענין לציבור, למעט החלטה בערר לפי פסקה (1) - לפני היועץ המשפטי לממשלה.

מיום 22.2.2018

תיקון מס' 82

ס"ח תשע"ח מס' 2694 מיום 22.2.2018 עמ' 192 (ה"ח 748)

(א) על החלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, משום שאין בחקירה או במשפט ענין לציבור משום שנסיונות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או להעמידה לדין, לפי העניין, שלא נמצאו ראיות מספיקות או שנקבע שאין אשמה, רשאי המתלונן לערור כלהלן:

(1) על החלטה שניתנה על ידי גוף חוקר או תובע כאמור בסעיף 12(א)(1)(ב) או (2) - לפני פרקליט מחוז, פרקליט מפרקליטות המדינה שמונה למנהל תחום עררים או פרקליט מפרקליטות המדינה, בדרגה שאינה פחותה מסגן בכיר א' לפרקליט המדינה, שפרקליט המדינה הסמיכו לכך;

(2) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין בשל העדר ראיות מספיקות או חוסר אשמה, למעט החלטה בערר לפי פסקה (1) - לפני פרקליט המדינה;

(3) על החלטה שניתנה על ידי פרקליט המדינה או משנהו, שלא להעמיד לדין, למעט החלטה בערר לפי פסקה (2), וכן על החלטה של פרקליט מחוז או פרקליט מפרקליטות המדינה, שלא להעמיד לדין בשל העדר ענין לציבור משום שנסיבות הענין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין, למעט החלטה בערר לפי פסקה (1) - לפני היועץ המשפטי לממשלה.

65. ערר יוגש באמצעות המשטרה או התובע, הכל לפי הענין, בתוך שישים ימים לאחר שנמסרה למתלונן ההודעה לפי סעיף 63, אולם רשאי בעל הסמכות להחליט בערר כאמור בסעיף 64 להאריך את המועד להגשת הערר.

5. אשר לגורם לו נתונה הסמכות להחליט על קבלת הערר, נקבע בפסיקה בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים כי סמכות זו מצויה בידי הגורם שקיבל במקור את החלטת הסגירה, כאשר סמכות זו נגזרת מהעיקרון לפיו הרשות המנהלית רשאית לשוב ולשקול החלטותיה ולשנותן, "ובלבד שהדבר מבוסס על שיקולים לגופו של ענין" (עניין דותן, פסקה 5). סעיף 64 לחוק מסדיר את זכותו של המתלונן להגיש ערר. משהוגש הערר, וככל שהגוף באמצעותו מועבר הערר מגיע למסקנה, על פי שיקול דעתו, כי יש מקום לשנות את ההחלטה, הוא רשאי לעשות כן. ככל שנשאר איתן בדעתו, ומגיע למסקנה שלא לשנות את החלטתו, הרי שרק אז עליו להעביר את הערר לגורמי הפרקליטות להחלטתם. ליישום ההלכה ראו למשל ע"פ (חי') 2015/01 מדינת ישראל נ' אלרואי, פסקה 4 (15.3.2001), שאושר ברע"פ 2980/01 אריה אלרואי נ' מדינת ישראל (13.5.2001).

6. הלכה זו מצאה מקומה גם בהנחיית פרקליט המדינה מספר 11.1 שכותרתה: לוחות זמנים לטיפול בערר על החלטה לסגירת תיק, אשר בסעיף 9 בו נקבע שמקום בו מצא הגורם שהחליט במקור על סגירת התיק לשנות מהחלטתו בעקבות עיונו במכתב הערר, הוא רשאי לעשות כן, בשים לב לעובדה שהסמכות לפתוח את התיק מחדש ולהגיש את כתב האישום מצויה בידיו. במצב דברים זה אין עוד צורך בהעברת הערר לטיפול הפרקליטות.

מן הכלל אל הפרט

7. בשים לב למתווה המשפטית דלעיל, אקדים מסקנה לניתוח ואומר כבר עתה כי דין הבקשה להידחות.

ההחלטה להגיש את כתב האישום התקבלה על ידי יחידת התביעות, שהייתה הגורם שהחליט במקור על סגירתו, זאת בעקבות ערר שהוגש מטעם המתלונן. בהתאם למתווה המשפטית שהוצג, הדבר נעשה בסמכות. מובן הדבר שכל שלאחר עיון בהודעת הערר הייתה מגיעה יחידת התביעות למסקנה שיש לדבוק בהחלטתה המקורית, היה עליה להעביר

את הודעת הערר לטיפול הפרקליטות, בהתאם להוראות סעיפים 64 ו-65 לחוק. ואולם, משמצאה יחידת התביעות לשנות מעמדה, לקבל את ערר המתלון, ולהגיש כתב אישום נגד המבקש, ניטל עוקצו של הערר והתייטר הצורך להעבירו לגורם הממונה לצורך בחינתו.

8. גם הטענות הנוגעות לחריגה מסד הזמנים הקבוע בחוק דין להידחות. כפי שצינתי לעיל, לא ברור האם במועד סגירת התיק נשלחה על כך הודעה למתלון, בדומה למכתב שיועד למבקש. ואולם, שני המזכרים מיום 10.4.2018, שנכתבו בכתב יד על ידי רשמת במרחב נתב"ג, מרמזים על כך שדבר סגירת התיק לא היה ידוע למתלון עד אותו מועד. במזכר הראשון המיועד ל"כל מאן דבעי" אישרה הרשמת כי תיק החקירה נסגר ביום 2.1.2018. עצם כתיבת המכתב, לבקשת המתלון, מתיישבת עם המסקנה שבידי המתלון לא היה עד אותו מועד מכתב רשמי בו הודע לו על ההחלטה לסגור את התיק. במזכר השני נכתב כי עדויות מהתיק נמסרו באותו יום לאשת המתלון. בשים לב ללוחות זמנים אלו, ניתן לקבוע שהמתלון מיהר להגיש את הערר, ועמד בסד הזמנים הקבוע בחוק (הערר נושא תאריך 16.4.2018, והוא התקבל במשרדי היחידה החוקרת ביום 22.4.2018).

9. למעלה מן הצורך אציין שגם אלמלא הגשת הערר, היה בסמכותה של המשיבה לבחון מחדש את עמדה, אף מעבר ללוחות הזמנים שנקבעו בסעיף 65 לחוק, זאת בהסתמך על הוראות סעיף 15 לחוק הפרשנות, ואף לשנות את החלטתה המקורית, ובלבד שהיו בידיה שיקולים ענייניים לעשות כן. ואולם, משהוגש הערר, במועד הנקוב בחוק, מתייטר הדין בדרך חלופית זו.

10. טענה נוספת שהועלתה במסגרת הבקשה היא שהמשיבה יצרה מעין "סמכות ערר עצמאית" בתוך לשכת התביעות, שכן, על פי הנטען, הגוף שסגר את התיק (שלוחת תביעות ראשל"צ) הוא אינו הגוף שהורה על פתיחתו מחדש (ראש חטיבת התביעות).

טרם אדון בטענה, דומני שתחילה יש להעמיד דברים על דיוקם, שכן דומה שב"כ המבקש נקלע בעניין זה לכלל טעות עובדתית, בשים לב לכך שהגורם שהורה על פתיחת התיק הייתה ראשית יחידת תביעות מרכז, ולא ראש חטיבת התביעות.

ואולם, ממילא ב"טעות" זו אין כל רבותא. החוק אינו מבדיל בענייננו בין יחידות התביעה השונות בתוך משטרת ישראל ולהיררכיה ביניהם - תובע, ראש השלוחה (ראשל"צ), ראש היחידה (מרכז) או ראש החטיבה - ורואה בהם גוף תביעה אחד. בשונה מכך, נערכה בחוק אבחנה בין גופי התביעה הכללית (משטרה - פרקליטות - יועץ משפטי לממשלה). מהאמור מתבקשת מאלה המסקנה לפיה המחוקק הכיר בכך שאותו "גוף" תביעתי מוסמך לשנות את החלטתו באופן שיוביל לחידוש החקירה או להגשת כתב אישום, כאשר העברת סמכות ההחלטה בתוך גוף התביעה, ככל שלא נקבע בחוק אחרת, נעשית בהתאם לחלוקת העבודה בו ולנהליו הפנימיים.

11. מעבר לכך, יש לברך על כך שהתביעה המשטרתית בודקת את החלטותיה ובוחנת את שיקול דעתה פעם נוספת, טרם העברת הערר לגורם המוסמך בפרקליטות. בדרך זו נבחנים תחילה נימוקי הערר, בהתאם לזווית הראייה החדשה שהוצגה על ידי המתלון, בעיניים של אותו גורם תביעה שקיבל את החלטת הסגירה המקורית. כפי שראינו במקרה שלפנינו, נבחן הערר אף על ידי סמכות בכירה יותר במערך התביעה המשטרתית, האחראית פיקודית ומקצועית על הגורם שקיבל את החלטת הסגירה המקורית.

בעניין זה מן הראוי להפנות לדברי הנשיא מ' שמגר בעניין דותן לעיל, פסקה 3: "...זוהי סמכותו של היועץ המשפטי לממשלה לגבי תיק שנסגר על-ידי תובע אחר, זוהי גם סמכותו של דרג תביעתי ממונה אחר לגבי החלטת דרג תביעתי הכפוף לו, וזוהי גם סמכותו של מי שהחליט בעניין מעיקרו" (ההדגשות הוספות - ע.מ). ובהמשך בפסקה 5 נקבע: "המסקנה, כאילו מנוע גורם תביעתי מהסקת המסקנות המשפטיות הענייניות בדבר הגשת כתב-אישום או בדבר ביטול, וזאת משום שגורם אחר, הכפוף לו, החליט כבר אחרת, איננה מתקבלת על הדעת ונוגדת בעליל את האינטרס הציבורי של אכיפת החוק והשלטתו".

בנסיבות הללו, יש לקבוע כי גם בעניין זה פעלה המשיבה במסגרת החוק, הפסיקה והנחיות פרקליט המדינה.

12. אשר על כן דין הבקשה להידחות.

13. המזכירות תעביר לב"כ הצדדים העתק ההחלטה.

ניתנה היום, ד' אייר תש"פ, 28 אפריל 2020, בהעדר הצדדים.